

Porovnání právní úpravy rozhodčího řízení v ČR a SR

JUDr. Dana Musalová

I. Úvod

Na vývoj rozhodčího řízení v českých zemích měl dopad zejména rozvoj rozhodčího řízení v západních zemích ve 12. až 13. století. V českých zemích se uplatnilo rozhodčí řízení ve formách římsko-kanonických, které měly základ v římském právu. V této době se mohly strany podrobit rozhodčímu řízení v každém sporu a v každém stadiu soudního řízení.¹⁾

Vznik základů moderního civilního řízení můžeme položit do období osvíceného absolutismu, zejména za panování Josefa II. První civilní soudní řád pro všechny „rakouské“ země byl vydán v květnu 1781 a nahradil tak zásady procesního práva upravené v obnoveném řízení zemském z roku 1627 a k němu vydaných Deklaratorií (1640) a Pragmatik (1753).²⁾

1) Schelle, K., Schelleová, I.: *Alternativní způsoby řešení obchodních sporů*. KEY Publishing, Ostrava 2006, s. 10.

2) Schelle, K., Schelleová, I.: *Alternativní způsoby řešení obchodních sporů*. KEY Publishing, Ostrava 2006, s. 14.

Civilní soudní řád z roku 1895 upravoval rozhodčí řízení v § 577 a následujících. Podmínkou rozhodčího řízení dle tohoto ustanovení byl platný projev vůle, podle něhož měla být sporná věc rozhodnuta soukromými osobami. Tato vůle musela být vyjádřena ve smlouvě uzavřené mezi stranami.

II. Postavení rozhodčího řízení po r. 1948

Rakouský civilní soudní řád byl nahrazen až v roce 1950 novým soudním řádem (č. 142/1950 Sb.). I tato právní norma obsahovala rozhodčí řízení, avšak podstatně omezila možnost uzavření rozhodčí smlouvy, a to pouze na případy, kdy jednou ze stran byla československá právnická osoba.

Z hlediska posuzování podobnosti či rozdílu úpravy rozhodčího řízení je třeba na tomto místě zdůraznit, že obě země mají do jisté míry společnou historii, do počátku 20. století byly obě země součástí Rakousko-Uherska. V roce 1918 se Slovenská národní rada přihlásila ke společnému státu s Čechy a toto

společné soužití pak s menšími přestávkami trvalo až do roku 1992, kdy na základě dohody mezi vládami obou republik zanikla ke dni 31. 12. 1992 československá federace a dnem 1. 1. 1993 se konstituovala jak samostatná Česká republika, tak Slovenská republika. Oba státy tak do nedávné doby měly mimo jiné společnou právní kulturu a právní předpisy. Vliv na normotvorbu v obou zemích pak měla významným způsobem i organizace Rady vzájemné hospodářské pomoci, která je zmíněna v další kapitole. Mimo jiné na oba státy v současné době jako jednotící prvek, a to nejen v oblasti práva, působí Evropská unie, jejímiž jsou obě země členy.

Po roce 1948 došlo v Československu k vytvoření jednostranné obchodní orientace na země tzv. socialistického bloku v čele se Sovětským svazem. V roce 1949 byla vytvořena Rada vzájemné hospodářské pomoci (dále jen „RVHP“). Pro řešení sporů vznikajících z hospodářské spolupráce se pak začaly vytvářet stále rozhodčí orgány, které rozhodovaly spory vznikající z obchodní spolupráce mezi členskými zeměmi RVHP a při obchodních komorách těchto zemí byly zřízeny rozhodčí soudy. V Československu byl takto zřízen v červnu 1949 Rozhodčí soud Československé obchodní komory. Organizace a čin-

nost tohoto rozhodčího soudu byla upravena Řádem a Statusem rozhodčího soudu a od roku 1960 Řádem rozhodčího soudu (vyhl. č. 150/1960 Sb.).

V roce 1951 došlo k uzavření dvoustranných dohod o všeobecných podmínkách pro dodávky zboží a poté v roce 1957 ke schválení jednotných všeobecných podmínek pro dodávky zboží mezi organizacemi zahraničního obchodu členských států RVHP. V těchto všeobecných podmínkách byla zakotvena obligatorní pravomoc rozhodčích soudů. V roce 1968 pak došlo k přijetí Všeobecných dodacích podmínek RVHP (vyhl. č. 12/1969 Sb.), které potvrdily obligatorní pravomoc rozhodčích soudů.

V květnu 1972 byla mezi státy RVHP podepsána Úmluva o řešení občanskoprávních sporů vznikajících ze vztahů hospodářské a vědeckotechnické spolupráce v rozhodčím řízení. Vyhláškou Ministerstva zahraničních věcí, a to č. 73/1980 Sb., o úplném znění Všeobecných podmínek pro dodávky zboží mezi organizacemi členských států RVHP byla v § 90 a § 91 stanovena povinnost, že všechny spory, které mohou vzniknout ze smlouvy nebo v souvislosti s ní, podléhají rozhodování v rozhodčím řízení s vyloučením příslušných obecných soudů. Příslušným je pak rozhodčí soud v zemi žalovaného nebo ve třetí zemi

RVHP. Vyhláška MZV č. 30/1980 Sb., o Všeobecných podmínkách specializace a kooperace výroby mezi organizacemi členských států RVHP, upravovala v § 53 rozhodčí řízení tak, že spory rozhoduje rozhodčí soud při obchodní komoře ve státě žalovaného nebo ve třetím státě dle „Úmluvy“ z r. 1972. Vyhláška č. 73/1980 Sb. byla zrušena až vyhl. MZV č. 101/1989 Sb., o Všeobecných podmínkách pro dodávky zboží mezi organizacemi členských států RVHP. V tomto předpisu jsou rozhodčímu řízení v hlavě XIV. pojmenované „Arbitráž“ věnovány § 104 a § 105, které rovněž stanoví, že spory rozhoduje rozhodčí soud ve státě žalovaného nebo ve třetí zemi RVHP a dále, že rozhodnutí rozhodčího soudu je konečné a závazné. Tato vyhláška, jakož i vyhl. MZV č. 30/1980 Sb., byla zrušena sdělením MZV č. 186/1994 Sb., o odstoupení ČSFR od Všeobecných podmínek specializace a kooperace výroby mezi organizacemi členských států RVHP.

Rozhodčím soudem pro řešení sporů z obchodní spolupráce v ČSSR zůstal Rozhodčí soud Československé obchodní komory v Praze, jehož název byl změněn vyhl. č. 69/1978 Sb. na Československou obchodní a průmyslovou komoru. V souvislosti s výše uvedenou Úmluvou došlo i k vypracování Jednotného (vzorového) řádu rozhodčích soudů

při obchodních komorách členských států RVHP. Tento jednotný řád pak vedl k vydání Řádu Rozhodčího soudu Československé obchodní a průmyslové komory, který byl vyhlášen v příloze vyhl. č. 104/1981 Sb.

V rámci nových právních úprav občanského práva došlo na počátku 60. let ke dvěma zásadním změnám o oblasti právní úpravy rozhodčího řízení. Jednak byl institut rozhodčího řízení upraven samostatně zákonem č. 98/1963 Sb., který nabyl účinnosti dnem 1. dubna 1964. Druhou a významnější změnou bylo, že rozhodčí smlouvy bylo možné nadále uzavřít jen ve sporech o majetkové nároky z mezinárodního obchodního styku. Tento právní stav v podstatě přetrvával až do roku 1994.

Při přípravě jak nového českého tak slovenského zákona o rozhodčím řízení pak byl použit při úpravě některých otázek text Vzorového zákona UNCITRAL o mezinárodní obchodní arbitráži z roku 1985, přestože se ani jeden z těchto (v současné době platných) zákonů na tento text ve svých ustanoveních výslovně neodvolává.

III. Současná právní úprava rozhodčího řízení v České republice

Do roku 1994 platil v ČR zákon č. 98/1963 Sb. o rozhodčím řízení v mezinárodním obchodním styku a o výkonu rozhodčích nálezů. Významné změny v možnostech řešení občanskoprávních (a zejména obchodních) sporů v rozhodčím řízení přinesl až zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a výkonu rozhodčích nálezů, který nabyl účinnosti dne 1.1.1995. Důvodem pro uskutečnění zásadní změny právní úpravy rozhodčího řízení v České republice byl požadavek připustit rozhodčí řízení i ve vnitrostátních vztazích a poskytnout možnost i fyzickým osobám, aby své majetkové spory mohly svěřit k rozhodnutí rozhodcům nebo institucionálnímu rozhodčímu soudu.³⁾

Při přípravě textu zákona o rozhodčím řízení byla využita i ustanovení Vzorového zákona UNCITRAL, ač se na ně ve svém textu výslovně neodkazuje. V některých otázkách se však od tohoto Vzorového zákona odchyluje (např. ustanovení zákona se použijí i na vnitrostátní spory v rozhodčím řízení), rozhodci nejsou oprávněni nařizovat předběžná opatření, pokud si strany nezvolí

rozhodné právo ve sporu s mezinárodním prvkem, rozhodují rozhodci podle práva státu určeného českou kolizní normou). „Jsou země, v nichž vývoj zastupitelského práva je zcela ponechán obchodním zvyklostem a soudním rozhodnutím ... Konečně jsou země, v nichž celé zastupitelské právo je dispozitivní povahy a veškerá jeho ustanovení mohou být změněna dohodou stran.“⁴⁾

IV. Současná právní úprava rozhodčího řízení ve Slovenské republice

Po rozdělení federace nabyl dne 7. 8. 1996 účinnosti zákon Národní rady SR č. 218/1996 Z.z., o rozhodcovském konaní, který zrušil platnost kdysi federálního zákona, platného i na území ČR do 31. 12. 1994, č. 98/1963 Sb. Zákon č. 98/1963 Sb. byl na Slovensku novelizován zákonem č. 120/1994 Z.z., který umožnil uzavření rozhodčí smlouvy ve sporech o majetkové nároky vyplývající z obchodněprávních vztahů, ve kterých by jinak byl příslušný soud. Dále umožnil zřizování rozhodčích soudů zájmovými sdruženími podnikatelů. Tento zákon se však ukázal

4) Bílý, J.: *Firma v právních podmínkách zahraničního obchodu*. In: Právní a ekonomické problémy současnosti II., B.I.B.S., Ostrava 2007, s. 45.

3) Růžička, K.: *Rozhodčí řízení před rozhodčím soudem při HK ČR a AK ČR*. Aleš Čeněk, 2003, s. 19.

jako neefektivní a účastníci jen velmi málo využívali možnosti řešit podle něj své vnitrostátní nebo mezinárodní obchodní spory.

Zákon 218/1996 Z.z. byl pak v roce 2002 nahrazen novým zákonem č. 244/2002 Z.z. o rozhodcovském konaní, který nabyl účinnosti k 1. 7. 2002. Rovněž tento zákon již vychází do značné míry z ustanovení Vzorového zákona UNCITRAL o rozhodčím řízení. Tento zákon odstranil problémy, které bránily širšímu využívání rozhodčího řízení a to tím, že rozšířil rozsah sporů, které jsou arbitrábilní, tj. projednatelné v rozhodčím řízení, dále jasně vymezuje mechanismy vynutitelnosti rozhodčích smluv a nálezů.

V. Porovnání jednotlivých institutů v obou právních úpravách

Zákon o rozhodčím řízení (dále též jen „ZoRŘ“) v ČR upravuje ve své první části, v ustanovení § 1 až § 3 okruh sporů, které mohou být v rozhodčím řízení rozhodovány. Jedná se o spory majetkové povahy, jestliže by strany o nich mohly uzavřít smír, s výjimkou sporů vzniklých v souvislosti s výkonem rozhodnutí a incidencečních sporů, k jejichž projednání by jinak byla dána pravomoc soudu. Dále je v této části stanovena podmínka písemné formy rozhodčí

smlouvy, která může být uzavřena jak formou samostatné smlouvy, tak formou rozhodčí doložky.

Slovenský zákon o rozhodcovském konaní (dále jen „ZoRK“) vymezuje v prvních dvou paragrafech okruh sporů, které je možné rozhodovat v rozhodčím řízení tak, že lze rozhodovat majetkové spory vzniklé z tuzemských a z mezinárodních obchodněprávních a občanskoprávních vztahů, pokud je místo řízení ve Slovenské republice a uznání a výkon tuzemských i cizích rozhodčích nálezů ve Slovenské republice, a to za podmínky, že se jedná o spory, ve kterých účastníci mohou před soudem uzavřít smír. V rozhodčím řízení není možné rozhodovat spory o vzniku, změně nebo zániku vlastnického práva a jiných věcných práv k nemovitostem, o osobním stavu, související s nuceným výkonem rozhodnutí a které vzniknou v průběhu konkurzního a vyrovnávacího řízení.

Rozhodčí smlouva je na rozdíl od české právní úpravy řešena samostatně v části druhé zákona. Stejně jako v ČR musí být rozhodčí smlouva uzavřena písemně a může mít formu samostatné smlouvy nebo rozhodčí doložky ke smlouvě. Nedodržení písemné formy rozhodčí smlouvy lze však nahradit prohlášením smluvních stran do protokolu před rozhodcem nejpozději před začátkem řízení ve věci samé v rozhodčím řízení o podrobení se pravomoci

rozhodčího soudu. Obsahem protokolu je rozhodčí smlouva.

V.I. Rozhodci

Kdo může být rozhodcem pak upravuje část druhá ZoRŘ, kdy § 4 stanoví, že rozhodcem může být občan České republiky, který je zletilý a způsobilý k právním úkonům, pokud zvláštní předpis nestanoví jinak. Cizinec pak může být rozhodcem, je-li podle práva svého státu způsobilý k právním úkonům, postačí však, je-li způsobilý k právním úkonům podle práva České republiky.

Ve slovenském zákonu o rozhodčím řízení je pak problematika rozhodců řešena v části třetí. V § 6 zákona je stanovena způsobilost být rozhodcem tak, že se jím může stát každá fyzická osoba, na které se smluvní strany dohodnou, pokud je plnoletá, způsobilá k právním úkonům v plném rozsahu, má zkušenosti pro výkon funkce rozhodce a je bezúhonná, pokud zvláštní předpis nebo tento zákon nestanoví jinak. Za bezúhonného se pro účely tohoto zákona nepovažuje ten, kdo byl pravomocně odsouzen pro úmyslný trestný čin. Dále pro případ určení rozhodce „vybranou“ osobou je dána povinnost přihlížet na kvalifikaci požadovanou po rozhodci podle dohody smluvních stran a na okolnosti, které zabezpečí určení nezávislého a nestranného rozhodce.

Takové ustanovení v české právní úpravě chybí a dle názoru autorky může být takové ustanovení přínosné, neboť představuje určité vodítko pro výběr vhodného rozhodce. Ne vždy musí být právní vzdělání tou správnou kvalifikací pro fundované rozhodování věci. Zejména pokud jde o spory, jejichž předmětem jsou např. složité technické otázky, může být výhodou i technické vzdělání nebo praxe v takovém oboru.

V.II. Určení, jmenování a vyloučení rozhodců

Podle českého ZoRŘ by rozhodčí smlouva měla určit počet i osoby rozhodců anebo stanovit způsob, jak počet i osoby rozhodců mají být určeny, přičemž počet rozhodců musí být vždy lichý. Pokud rozhodčí smlouva takové ustanovení neobsahuje, pak jmenuje každá strana jednoho rozhodce a tito rozhodci pak volí předsedajícího rozhodce. Z této formulace pak lze dovodit, že v případě „nedohody“ stran, rozhodují vždy tři rozhodci.

Pokud by strany rozhodce nejmenovaly nebo pokud se jmenování rozhodci neshodnou na předsedajícím rozhodci, jmenuje rozhodce nebo předsedajícího rozhodce soud, pokud se strany nedohodly jinak. Soud musí přitom přihlížet k předpokladům pro nezávislé a nestranné rozhodování rozhodce.

Slovenský ZoRK shodně s českou právní úpravou stanoví, že smluvní strany se mohou dohodnout na osobě a počtu rozhodců, jejichž počet musí být vždy lichý. Pokud se smluvní strany nedohodnou na počtu rozhodců, v rozhodčím řízení rozhodují vždy tři rozhodci. Postup pro jmenování rozhodců, pokud se na nich strany nedohodly, je pak obdobný české právní úpravě.

Obě právní úpravy pak shodně uvádějí, že nikdo není povinen přijmout funkci rozhodce. Přijetí funkce rozhodce musí být písemné. Dle obou právních úprav pak je rozhodce povinen zachovávat mlčenlivost o všech skutečnostech, o kterých se dozvěděli v souvislosti s výkonem funkce rozhodce, pokud nebyli této povinnosti zproštěni.

Slovenská právní úprava pak podrobněji řeší námitky proti rozhodci, a to v § 9 ZoRK. Smluvní strany mohou namítat podjatost rozhodce, kterého ustanovily, pouze z důvodů, o kterých se dozvěděly až po jeho ustanovení do funkce rozhodce. Strany se mohou dohodnout v rozhodčí smlouvě nebo nejpozději do začátku rozhodčího řízení o postupu podávání námitek vůči rozhodci. Pokud se strany nedohodnou, může rozhodčí soud v době rozhodování o námitce pokračovat v řízení, avšak nesmí vydat rozhodčí nález až do rozhodnutí o námitce. Proti rozhodnutí o námitce proti

rozhodci není přípustný opravný prostředek.

V české právní úpravě zákon řeší pouze možnost stran podat návrh, aby o vyloučení rozhodce rozhodl soud. Námitky proti rozhodci řešeny podrobněji nejsou, což je jistě škoda a při novelizaci zákona by tato skutečnost měla být vzata v úvahu a do textu doplněna, neboť přispěje k odstranění dohadů, kdy a jak lze námitky podávat a zda je možné během rozhodování o návrhu na vyloučení rozhodce, aby rozhodčí řízení pokračovalo.

V.III. Stálé rozhodčí soudy

Stálým rozhodčím soudům je v české úpravě věnován pouze § 13 ZoRŘ, který stanoví, že stálý rozhodčí soud může být zřízen pouze na základě zákona. Stálé rozhodčí soudy mohou vydávat své statuty a řády, které musí být uveřejněny v Obchodním věstníku.

Slovenská úprava je obsažena v § 12 až § 15 ZoRK, kdy rovněž na Slovensku mohou být stálé rozhodčí soudy zřizovány pouze na základě zákona. Na rozdíl od české úpravy však takový stálý rozhodčí soud musí vydat svůj status a jednacím řád a zveřejnit v Obchodním věstníku zřízení stálého rozhodčího soudu, zřízení poboček, status a jednacím řád a seznam rozhodců.

V dalších paragrafech je pak rozvedeno, co je obsahem statusu stálého

rozhodčího soudu, co upravuje jednací řád a seznam rozhodců. Slovenská právní úprava je tedy v tomto bodě opět o něco podrobnější.

V.IV. Rozhodčí řízení

Rozhodčí řízení je upraveno v § 14 až 29 ZoRŘ. Řízení se zahajuje žalobou a je zahájeno dnem, kdy žaloba došla stálému rozhodčímu soudu nebo rozhodci. Podání žaloby má tytéž účinky jako podání žaloby u soudu. Strany mají v rozhodčím řízení rovné postavení. Pokud by návrh na zahájení řízení byl podán příslušnému soudu, ač byla sjednána rozhodčí smlouva (doložka), musí žalovaný uplatnit námitku nejpozději při jeho prvním úkonu ve věci samé, že věc má být podle smlouvy projednána v řízení před rozhodci. Je-li taková námitka ze strany žalovaného učiněna, nemůže soud věc dále projednávat a věc zastaví. Soud však věc může projednat, pokud účastníci prohlásí, že na rozhodčí smlouvě netrvalí. Soud projedná věc i tehdy, pokud věc nemůže být podle práva ČR podrobena rozhodčí smlouvě.

Rozhodčí řízení se koná v místě dohodnutém stranami. Pokud místo není určeno, koná se v místě určeném rozhodci s přihlédnutím k oprávněným zájmům stran. Pokud by mohl být ohrožen výkon rozhodčího nálezu, může soud na návrh kterékoliv strany nařídit předběžné

opatření. Rozhodčí řízení je vždy neveřejné. Rozhodčí řízení končí vydáním rozhodčího nálezu nebo usnesením v těch případech, kdy se nevydává rozhodčí nálezu.

Slovenský ZoRK upravuje rozhodčí řízení v § 16 až § 30 tohoto zákona. *De facto* shodně je formulováno zahájení rozhodčího řízení a rovněž výslovně zakotvuje rovnost účastníků. Navíc slovenský zákon identifikuje, kdo je žalobce a kdo žalovaný. Dále specifikuje, jaké náležitosti má žaloba a právní účinky žaloby, které jsou stejné, jako by žaloba byla podána u soudu. Na rozdíl od české úpravy výslovně stanoví, že po zahájení rozhodčího řízení nelze v té samé věci jednat a rozhodovat v soudním řízení nebo před jiným rozhodčím soudem. Výslovně zákon stanoví i možnost žalovaného uplatnit svá práva proti žalobci vzájemnou žalobou, a to nejpozději do začátku ústního jednání ve věci samé a stanoví podmínky pro takovou vzájemnou žalobu. V § 22 ZoRK podrobněji než česká právní úprava stanoví podmínky pro předběžné opatření. Na rozdíl od českého zákona může podle slovenské právní úpravy předběžné opatření na žádost účastníka nařídit rozhodčí soud, pokud ho považuje za nevyhnutelné s ohledem na předmět sporu. Rozhodčí soud může žádat od účastníka rozhodčího řízení poskytnutí přiměřené jistoty v souvis-

losti s předběžným opatřením. O vykonání předběžného opatření pak lze požádat soud, v jehož obvodě má být předběžné opatření vykonáno. Protože však v ZoRK není stanovena žádná lhůta pro nařízení předběžného opatření, může teoreticky docházet k průtahům bez jakékoliv sankce. V české právní úpravě rozhoduje o nařízení předběžného opatření soud, což je obecně považováno za praktičtější, neboť takový postup umožňuje i to, aby soudy v rámci předběžného opatření uložily povinnosti a omezení i třetím osobám, které nejsou a nebudou účastníky rozhodčího řízení.

V této části slovenského zákona je věnován i jeden paragraf doručování, zejména tomu, kam se účastníkům doručují písemnosti a postup v případě, že se účastníkovi nepodaří doručit. Naopak česká úprava hovoří v § 28 odst. 1 ZoRŘ pouze o tom, že rozhodčí nálezu musí být doručen stranám a po doručení opatřen doložkou právní moci. Jak se bude postupovat v případě, že se doručují stranám jiné písemnosti nebo pokud se doručit rozhodčí nálezu nepodaří, není výslovně stanoveno. Zde bude třeba vycházet z ustanovení § 30 ZoRŘ, který odkazuje na subsidiární použití občanského soudního řádu, a tedy i doručování se bude řídit jeho ustanoveními.

Rozdíl mezi oběma porovnávanými právními úpravami nacházíme

i v oblasti dokazování v rozhodčím řízení. Podle českého ZoRŘ mohou rozhodci vyslýchat svědky, znalce a strany, jen pokud se k nim dobrovolně dostaví a poskytnou výpověď. Také jiné důkazy mohou provádět jen tehdy, jsou-li jim poskytnuty. Procesní úkony, které nemohou rozhodci provést sami, provede na jejich dožádání soud. Náklady řízení, které soudu vznikly, hradí soudu stálý rozhodčí soud nebo rozhodci.

Podle slovenské úpravy, pokud nemůže rozhodčí soud zajistit provedení důkazu, požádá o to soud. Rozhodčí soud pak může účastníkovi rozhodčího řízení, který důkaz navrhnul, uložit, aby na dožádaném soudě složil zálohu na úhradu nákladů dožádání.

V.V. Rozhodnutí

V obou právních úpravách shodně platí, že rozhodčí nálezu musí být usnesen většinou rozhodců, vyhotoven písemně a alespoň většinou rozhodců podepsán. Podle slovenské úpravy je třeba rovněž uvést důvod chybějícího podpisu. Výrok rozhodčího nálezu musí být určitý. Rovněž shodně obě úpravy umožňují, aby spor byl rozhodnutý podle zásad spravedlnosti, avšak jen tehdy, pokud k tomu rozhodce strany výslovně pověřily. Slovenská úprava podrobně uvádí obsah rozhodčího nálezu, v českém ZoRŘ takové ustanovení chybí, zde bude na místě

opět podpůrně využít § 30 ZoRŘ, který v takových případech odkazuje na občanský soudní řád.

Obě právní úpravy řeší možnost, aby se strany dohodly v rozhodčí smlouvě, že rozhodčí nález může být přezkoumán k žádosti některé ze stran jinými rozhodci. Liší se pouze lhůta k uplatnění žádosti o přezkoumání, kdy dle české úpravy je třeba žádost podat do 30 dnů a podle slovenské úpravy do 15 dnů od doručení rozhodčího nálezu. Dle názoru autorky je lhůta 15 dnů poměrně krátká a je třeba takové lhůtě věnovat náležitou pozornost.

Obě právní úpravy rovněž shodně stanoví, že rozhodčí nález, který již nelze přezkoumat, nabývá dnem doručení účinku pravomocného soudního rozhodnutí a je soudně vykonatelný. Oba právní řády také umožňují, aby v rozhodčím řízení byl uzavřen smír a na žádost stran lze smír uzavřít i formou rozhodčího nálezu.

V.VI. Zrušení rozhodčího nálezu

Důvody pro zrušení rozhodčího nálezu jsou v obou zákonech taxativně vymezeny s tím, že slovenská úprava je poněkud širší ve stanovení těchto důvodů – oproti české úpravě jako důvod pro zrušení rozhodčího nálezu uvádí i skutečnost, že ve věci již pravomocně rozhodnul soud nebo jiný rozhodčí soud, dále že účastník, který musí být za-

stoupen v řízení zákonným zástupcem takto zastoupen nebyl a konečně, že rozhodčí nález byl ovlivněn trestným činem rozhodce, účastníka řízení nebo znalce, za který byl pravomocně odsouzen.

Obě právní úpravy shodně stanoví, že pokud soud zrušil rozhodčí nález z jiného důvodu, než je vydání nálezu ve věci, o níž nelze platně uzavřít rozhodčí smlouvu nebo rozhodčí smlouva je z jiných důvodů neplatná, zůstává rozhodčí smlouva v platnosti. Rozhodci zúčastnění na rozhodčím nálezu, který byl zrušen, jsou z nového projednávání a rozhodování věci vyloučeni. V případě, že byl rozhodčí nález zrušen z důvodu, že nález je vydán ve věci, o níž nelze platně uzavřít rozhodčí smlouvu nebo rozhodčí smlouva je z jiných důvodů neplatná, pak dle české právní úpravy pokračuje v řízení k návrhu některé ze stran po právní moci rozsudku v jednání ve věci samé soud a tuto věc rozhodne. Slovenská úprava nepodmiňuje pokračování soudem tím, že by jej musela navrhnout některá ze stran, ale soud pokračuje z úřední povinnosti.

V.VIII. Uznání a výkon rozhodčího nálezu

Uznání a výkon rozhodčího nálezu je ve slovenské úpravě obsažen v části osmé ZoRK, která je rozdělena na část věnovanou tuzemskému

rozhodčímu nálezu a část věnovanou cizímu rozhodčímu nálezu. Česká právní úprava tuto problematiku shrnuje v části páté nazvané „Ustanovení o poměru k cizině“. Obě právní úpravy shodně stanoví, že uznání cizího rozhodčího nálezu se nevyslovuje zvláštním rozhodnutím, ale uznává se tím, že se k němu přihlédne. Slovenská úprava pak podrobněji uvádí, co je považováno za tuzemský rozhodčí nález a co za cizí rozhodčí nález a podmínky jeho výkonu. Za tuzemský je považován takový rozhodčí nález, který je vydán na území Slovenské republiky a za cizí je považován rozhodčí nález vydaný mimo území Slovenské republiky. V české právní úpravě definice tuzemského a cizího rozhodčího nálezu chybí, avšak z ustanovení § 38 ZoRŘ, lze dovodit, že za cizí rozhodčí nález je považován ten, který byl vydán v cizím státě. Z toho vyplývá, že jak česká, tak slovenská právní úprava bere jako kritérium rozdělení rozhodčích nálezů místo konání rozhodčího řízení, které určuje „státní příslušnost“ rozhodčího nálezu.

Česká úprava jako podmínku uznání a výkonu cizího nálezu, na rozdíl od slovenské úpravy, výslovně uvádí, že musí být zaručena vzájemnost. Za vzájemnost se současně považuje, pokud cizí stát prohlašuje všeobecné cizí rozhodčí nálezy za vykonatelné za podmínky vzájem-

nosti. Podmínky akceptovatelnosti však bývají velmi sporadické. „Efektivnost normativů veřejné správy je dána značným množstvím s nimi souvisejících okolností, které můžeme rozdělit na okolnosti, vážící se k samému vzniku a existenci právní normy a dále na ty, které souvisejí s praxí, ve které normativ působí, tedy nacházející se mimo vlastní právní prostředí.“⁵⁾ Obdobně je v obou národních úpravách vymezen okruh případů, kdy uznání nebo výkon cizího rozhodčího nálezu bude odepřen, přičemž slovenská úprava vymezuje dva okruhy případů, a to jednak ty, kdy soud odepře uznání nebo výkon takového nálezu na návrh účastníka a jednak případy, kdy soud odepře uznání i bez návrhu účastníka.

Slovenská úprava je tedy v tomto ohledu obsáhlejší a přesněji vymezuje jak postup pro uznání a výkon rozhodčího nálezu, tak i odepření uznání a výkonu rozhodčího nálezu.

VI. Závěr

Výše uvedené porovnání můžeme shrnout tak, že relativně dlouhý společný historický vývoj, jakož i členství obou států v Evropské unii

5) Bílý, J.: *K výkonnosti české veřejné správy*. In: *Současné trendy ve vývoji veřejné správy*, MUP, Praha 2008, s.199.

v současné době, stále výraznou měrou ovlivňuje zákonodárství obou států. Oba právní řády jsou ovlivněny řadou mezinárodních smluv, kterými jsou v této oblasti oba státy vázány a značný vliv na současnou právní úpravu má i Vzorový zákon Komise OSN pro mezinárodní obchodní právo o mezinárodní komerční arbitráži, jak již bylo zmíněno výše. S přihlédnutím i k nedávné společné historii obou zemí pak není překvapením, že do značné míry jsou si obě právní úpravy značně podobné, kdy v některých případech je jedna či druhá podrobnější, avšak vycházejí ze stejných principů a zásad. Nehledě na to, že „... participace na právním prostoru, v němž platí pravidla hry státu evropského typu, jehož se Evropská unie usiluje stát následovníkem, je nicméně i na základě obsáhlejších analýz považována za jednoznačně přínosnou.“⁶⁾

Obě právní úpravy lze použít jak na mezinárodní tak vnitrostátní spory. Obě právní úpravy řeší shodně volbu rozhodného práva v případě sporu s mezinárodním prvkem, kdy si strany nedohodly samy rozhodné právo a to tak, že rozhodci rozhodují podle práva státu určeného tužemskou kolizní normou.

Rozdílná je pak konstrukce předběžných opatření, kdy v české právní úpravě rozhodci nejsou oprávněni nařizovat předběžná opatření nebo podobné zajišťovací prostředky, podle slovenské úpravy pak rozhodci předběžná opatření sami vydávat mohou. Podle české úpravy je rozhodčí řízení zásadně ústní, slovenská právní úprava dává rozhodčímu soudu možnost úvahy, zda a ve kterém stádiu nařídí ústní jednání či zda řízení bude písemné. Rozdíly bychom našli rovněž v rozsahu úpravy jednotlivých institutů rozhodčího řízení a v některých lhůtách, kdy obecně jsou lhůty dané českým zákonem o rozhodčím řízení delší.

Pokud by tedy český podnikatelský subjekt měl v rámci své mezinárodní obchodní činnosti podepsat rozhodčí smlouvu (event. smlouvu s rozhodčí doložkou), která by pro rozhodčí řízení určovala slovenské právo, je možné takový postup doporučit. Bude třeba takového podnikatele upozornit na rozdíly oproti české úpravě a zejména pak na běh lhůt, které mohou být odlišné od české úpravy, avšak v zásadě zde nehrozí žádné nebezpečí nepředvídatelnosti či nevymahatelnosti rozhodnutí vydaného v takovém řízení.

6) Bílý, J.: *Moc a právo v evropské politické tradici*. Eurolex Bohemia, Praha 2004, str. 202